

ЛІТЕРАТУРА

1. Кривега Л.Д. Мировоззренческие ориентации личности в условиях трансформации общества. – Запорожье: ЗГУ, 1998. – 248 с.
2. Основні поняття і терміни педагогічної соціології: Словник. – К.: НІП АПН України, 1995. – 82 с.
3. Молодь і соціальний розвиток на сучасному етапі. Збірник статей за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції. – Ч. 2 / За заг. ред. Л.І. Мищик. – Запоріжжя: «Просвіта», 1998. – 128 с.
4. Социальная философия. Учебник / Под общ. ред. В.П. Андрущенко, Н.И. Горлача. – К.-Харьков: Издательский центр «Единорог», 2002. – 736 с.
5. Мищик Л.И. Профессиональная подготовка социального педагога (педагогический психологический и управленческий аспекты) – Запорожье: ИПК «Запоріжжя», 1996. – 104 с.
6. Мудрик А. В. Социальная педагогика: Учеб. для студ. пед. вузов / Под ред. В.А. Сластенина. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 200 с.
7. Пальчевський С.С. Соціальна педагогіка: Навчальний посібник – К.: Кондор, 2005. – 560 с.
8. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. – <http://www.nbuv.gov.ua>.
9. Соціологічні опитування. – <http://www.agronmc.com.ua>

УДК 371.8 – 055.2 : 371.132

ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ЯК СОЦІАЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Голованова Т.П., к. пед. н., доцент

Запорізький національний університет

Визначено сутність і особливості педагогічної підтримки як соціально педагогічного механізму формування гендерної рівності студентської молоді. Розкриваються й обґрунтовуються соціально-педагогічні механізми формування гендерної рівності студентської молоді в умовах соціальної взаємодії „факультет – громадська організація”.

Ключові слова: гендерна рівність, соціалізація студентської молоді, педагогічна підтримка, особистісно орієнтований підхід, гуманістичний світогляд, права людини, діалогічне спілкування, особистісно орієнтована ситуація, соціально-педагогічний механізм.

Голованова Т.П. ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПОДДЕРЖКА КАК СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ ФОРМИРОВАНИЯ ГЕНДЕРНОГО РАВЕНСТВА СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ / Запорожский национальный университет, Украина.

Определены сущность и особенности педагогической поддержки как социально-педагогического механизма формирования гендерного равенства студенческой молодежи. Раскрываются и обосновываются социально-педагогические механизмы формирования гендерного равенства студенческой молодежи в условиях социального взаимодействия „факультет – общественная организация”.

Ключевые слова: гендерное равенство, социализация студенческой молодежи, педагогическая поддержка, личностно ориентированный подход, гуманистическое мировоззрение, права

человека, диалогическое общение, личностно ориентированная ситуация, социально-педагогический механизм.

Golovanova T.P. THE PEDAGOGICAL SUPPORT OF STUDENTS' GENDER EQUALITY FORMATION AS A SOCIAL-PEDAGOGICAL MECHANISM / Zaporozhia national university, Ukraine.

Essence and features of students' gender equality formation are determined. The social-pedagogical mechanisms of students' gender equality formation in the conditions of social cooperation „faculty – non governmental organization” are revealed.

Key words: gender equality, students' socialization. pedagogical support, person - centered approach, humanistic view, human rights, dialogical communication, person-centered situation, social-pedagogical mechanisms.

В Україні проблематика гендерної соціалізації студентської молоді традиційно не була об'єктом пильної уваги дослідників. Вона представлена в роботах Т. Говорун, В. Кравця, О. Кікінежди, Г. Лактіонової, Л. Міщик та інших. Стосовно засобів гендерного виховання можна зазначити, що вони на цей час тільки обмежені за кількістю можливих форм, а й суттєво перекошені змістовно. Аналіз існуючої практики вищих педагогічних навчальних закладів, проведений провідними спеціалістами російських та вітчизняних гендерних центрів (Т. Говорун, О. Кікінежди, В. Кравець, Л. Штильова та ін), переконливо засвідчив, що вчителі сучасної школи, не володіючи гендерною концепцією, відтворюють гендерну нерівність і, відповідно, сприяють, хоча й неусвідомлено, відтворенню традиційних стереотипів в суспільстві. Сьогодні розгляд цієї проблеми крізь призму її значення у формуванні майбутніх фахівців не має комплексного характеру, і тому серед дослідників відсутня одна думка щодо того, як повинна формуватися гендерна рівність студентської молоді: чи це активне подолання прихованої сегрегації за статевою ознакою в умовах навчально-виховного процесу, чи це має бути постійна робота з підтримки і коригування в напрямку покращення існуючих у суспільстві гендерних стереотипів маскуліності-фемінності [1, 2, 5, 6].

Отже, у визначенні фундаментальних складових формування позитивного сприйняття гендерної рівності мова повинна йти про конкретизацію мети і завдань гендерного виховання, як механізму соціалізації гендерної рівності, про гуманістичний зміст принципів, на яких воно базується, про систему механізмів реалізації педагогічної підтримки, та більш детальні засоби його практичної реалізації. З огляду на це маєтись на меті визначення цілей педагогічної підтримки процесу формування гендерної рівності студентської молоді.

Перш за все саму педагогічну підтримку необхідно розглядати як систему управління процесами гармонізації взаємовідносин студентів: жінок та чоловіків як у межах окремої ситуації, так і всього педагогічного процесу виховання студентської молоді. Формування цілеспрямованої і випереджувальної за характером гуманістичної педагогічної підтримки висуває широке коло дуже конкретних і, по суті, відкритих питань, які зумовлені необхідністю визначення самих цих засобів, методів та таксономізації різновидів, а також їх методичної організації, визначення функціональних особливостей тих або інших засобів і механізмів їх усталення та змін.

Ці та інші складові фундаментальної проблеми гендерної рівності студентської молоді мають урахувати декілька вихідних діалектичних аксіом, зокрема таких, як усі засоби та методи мають бути поєднані між собою, взаємозалежні і складати цілісну систему соціалізації гендерної рівності студентської молоді; кожен із засобів та методів має органічно поєднувати відомі та усвідомлювані студентами складові гендеру з опорою на особистісний досвід; система засобів педагогічної підтримки повинна враховувати особливості когнітивної та емоційної компонентів свідомості як кожного студента, так і студентки. Лише за цих умов формуються ефективні гендерні компетентності студентської молоді. З урахуванням цих аксіоматичних вимог спробуємо виділити

головні, на наш погляд, складові принципово нової концепції формування гендерної рівності студентської молоді. Основу концепції формування гендерної рівності студентської молоді мають складати онтологічно та гносеологічно взаємообумовлені засоби, форма і зміст яких дозволила б як створити процес педагогічного забезпечення гендерної рівності з повсякденних практик внутрі- і міжстатевих відносин – „ситуацій”, так і давали б можливість бачити сутність гендерного виховання як історично цілого, неподільного і разом з тим унікально-самобутного, починаючи з окремої традиції виховання жінок та чоловіків міста, регіону, країни, формування гендерної рівності як досвіду жіночого і гендерного рухів, рефлексію гендерних відносин як на міжнародному, так і регіональному рівнях. При цьому важливо не обмежувати розуміння самих засобів педагогічної підтримки лише одним із підходів до розуміння і, відповідно практичного використання їх можливостей. Бо саме від цього залежить можливість засобу ефективно формувати гендерну рівність як на рівні системи вищої освіти, так і на місцевому, регіональному, здатність подолати гендерні проблеми і бути однаково важливим для різних функцій вищої освіти. Саме таким вимогам відповідає, на наш погляд, діалектичне поєднання між собою змісту, форм, засобів в позанавчальній діяльності (С. Савченко, 2004). Саме педагогічна підтримка в умовах поза навчальної діяльності сприяє створенню інтерактивного навчально-виховного середовища для обговорення студентами власних проблем гендерної соціалізації (І. Мунтян, 2004), духовних потреб жінок та чоловіків. Діалогічне спілкування прискорює темпи просування до самовиховання та успіху. Саме ці умови розкривають специфіку соціально-педагогічних механізмів формування гендерної рівності студентської молоді у ВНЗ. Необхідно враховувати діалектичний характер взаємодії між формами позанавчальної діяльності та їх усвідомленням з боку студентів. Педагогічна підтримка особистісно-орієнтованих ситуацій закріплює індивідуальні проекти розвитку (С. Савченко, 2004). Але ж вона спирається перш за все на пізнання студентами гендерних характеристик своєї особистості (І. Мунтян, 2004; С. Вихор, 2006). При цьому ми враховували ту особливість, що студент, як об’єкт професійної психодіагностичної діяльності водночас залишається суб’єктом своєї власної життєдіяльності з низкою невирішених гендерних проблем і завдань. Стимулюючи студентів до роздумів з проблем особистісного плану, необхідно щоб інформація передбачала педагогічну інтерпретацію, емпатичне сприйняття студента, прояв толерантності до їхніх недоліків, щоб інформація не була травматичною для їхньої особистості, а навпаки, сприяла продуктивному розв’язанню гендерних проблем, надання посильної допомоги в їх розв’язанні, організації колективної і індивідуальної творчості в різноманітних видах позанавчальної діяльності, залучення студентів до життєдіяльності ВНЗ, розширення простору спілкування. Тобто засобами поза навчальною діяльністю, діалогу, самовиховання формується соціальний досвід та наслідки для суб’єктів тих або інших процесів під час самореалізації. Повсякденний досвід, що знаходить лише негативні підкріплення у вигляді незадоволень, нарікань сприяє послабленню відповідних прийомів, або ж залишає їх в пам’яті як соціальне табу. Таким чином, базові для розуміння сутності засобів гендерного виховання „особистісно орієнтована ситуація”, „діалогічне спілкування” виконують роль не тільки „клетінки” і „підтримки”, а й дозволяють зрозуміти будову всієї багаторушної „піраміди” потреб та інтересів студентської молоді, процес задоволення яких повинен мати гуманістичний характер. Механізми підтримки позитивних зрушень у сфері задоволення потреб набувають властивих студентам рис морально-етичної та психологічної атмосфери. Ця атмосфера створює відповідний настрій піднесення і бажань віднайти додаткові можливості для досягнення нових висот, чи, навпаки, поширює відчуття загально втоми, духовного знесилення, правового нігілізму, футурологічного песимізму.

Управлінські клітинки виховного процесу і відповідних підкріплень являють собою перші симптоми адекватності стилів виховання різним типам педагогічних систем. Так, якщо за умов домінування у ВНЗ демократичного типу виховання на засадах гендерного підходу студенти зазнають негативних підкріплень з боку ректорату, деканату, кураторів, викладачів, під час вирішення як загальних питань, так і гендерних питань їх власного існування чи проблем їх найближчого, то це свідчить про частковість і декларативний характер демократизації та гендерної рівності в діючому закладі, де мають місце (а може, й процвітають) давно віджилі стилі і методи виховання. Поєднані в мережі цілеспрямованих дій процедури складають безліч окремих та загальних технік, які виконують роль прийомів операціоналізації дій суб'єктів виховного процесу. Операційний компонент технологізації означає виокремлення певних процедур та операцій та їх подальшу координацію та синхронізацію. До основних процедур належать: інституціоналізація (встановлення норм та еталонів поведінки, розробка та впровадження соціальних статусів, формування системи цінностей та ідеалів); профілактика (система дій, спрямованих на передбачення та нівелювання аномальних станів соціальної системи); контроль (система дій, що забезпечує нормальний стан соціальної системи); корекція (виправлення припущених помилок, відхилень). Інакше кажучи, розрізнені раніше процедури складаються в такі лінійні зв'язки і залежності, які дозволяють мінімізувати фізичні і духовні сили суб'єкта на досягнення важливих цілей. Формування, закріплення та збереження оптимізованих технік складає лише формалізовану частину детермінації процесів діяльності. Роль ірраціональних за природою засобів їх підкріплення на цьому рівні виконують процеси спонукання до дій. Зрозуміло, що в разі позитивного досвіду спонукання має позитивний характер підкріплення, а в разі негативного – гальмівний чи взагалі зворотний.

Отже, під „технічними засобами” реалізації соціально-педагогічної діяльності слід розуміти багатоманітні акти, процедури, прийоми оптимізації суб'єктів виховного процесу, спрямовані на досягнення життєво важливих цілей. При цьому спонукання до дії є значно більш конкретною і впливовішою силою, ніж самі по собі процедури підкріплення. Якщо, скажімо, консультація у викладача, куратора, у деканаті з особистих питань не сприяє вирішенню важливого для студента чи студентки питання, якщо до проблем особистості не була проявлена увага, і це спонукає тим самим йти на прийом до декана, то необхідність подальших звернень відображає те, наскільки виявляється увага до індивідуального особистісного світу, у якому гендерна складова займає чільне місце. Наступним рівнем конкретизації засобів формування гендерної рівності та забезпечення відповідних умов реалізації діяльності є потреби студентської молоді і „операціоналізація дій” щодо їх задоволення. Про існування потреб свідчить поведінка людей. Потреби це реальні причини виявлення інтересів, які послуговують мотивом до діяльності. Найміцніше гуртують людей спільні інтереси. Це не просто сума індивідуальних інтересів членів спільноти і не просто чийсь один інтерес, який прийнято вважати спільністю для багатьох. Українське суспільство за період своєї багатовікової історії нагромадило безліч різноманітних форм задоволення потреб жінок та чоловіків. Однією із таких форм є участь в громадських організаціях. Відповідно до узгодження (протиставлення) інтересів (індивідуальні набувають форми загальної), потреб та здібностей членів організації можна коректувати стратегію, підвищувати ефективність діяльності. До числа найважливіших засобів реалізації соціально-педагогічної діяльності належить також сукупність різних методик, сутність яких можна визначити як організацію методів відповідно до плану дій. Саме методичне забезпечення визначає рівень педагогічної організації викладачами, які повинні не тільки знати, а й бути здатними спрямовувати мотивацію діяльності студентської молоді: дівчаток та юнаків, у цілому та кожної з його складових, на досягнення життєво важливих цілей. Отже, наступний рівень засобів діяльності визначають діалектичне

поєднання категорії методика і мотив. Перша має раціональний та усвідомлюваний, характер, а друга – ірраціональний характер. Кожна з них сприяє посиленню можливостей формування та розгортання в просторі і часі методів і технік, операцій і процедур, емоцій та потреб, спонукань до дії та закріплень. Розширення спектра перелічених вище часткових засобів лише на рівні упорядкованих і визначених соціальною педагогікою методик надає мотивації діяльності суб'єктів виховного процесу соціалізаційний характер. Методика, як засіб соціально-педагогічної діяльності, розкриває не тільки усвідомлену педагогічним загальною мету цієї діяльності, а й визначає її соціальну цінність, сенс, значущість, нормативну, правову, педагогічну, психологічну та культурну базу. Методика, таким чином, виступає формою якості та ефективності практичної реалізації соціально-педагогічної діяльності. Власне кажучи, методика і мотив, виконують в процесі формування гендерної рівності роль головних критеріїв ефективності соціально-педагогічної діяльності, оцінюючи її через систему мотивації діяльності студентської молоді. Мотивація, наділена прагненням студентів до активного просування гендерної політики, необхідності розвитку професійного потенціалу своєї особистості (здібність адекватно сприймати, оцінювати й розуміти себе скрізь призму статевої приналежності і гендерної ролі; враховувати індивідуальні та психосексуальні особливості; організовувати взаємодію на довірливій суб'єкт-суб'єктній, діалогічній, гуманістично орієнтованій основі; створювати умови для саморозвитку і самоактуалізації особистості), свідчитиме про ефективну соціально-педагогічну діяльність та високий рівень сформованості гендерної компетентності. Якщо ж мотивація буде мати зворотний характер, то така соціально-педагогічна діяльність буде деструктивною. План як засіб соціально-педагогічної діяльності виступає системою дій, спрямованих на досягнення найближчих та віддалених цілей суб'єкта виховного процесу. Виконуючи роль діалектичного синтезу у відносинах між такими засобами, як „гендерна технологія” і „методика”, план наділяє людську свідомість можливостями не тільки прогнозувати, а й конструювати власну діяльність. Розпадаючись на безліч особистих, групових, факультетських, університетських, регіональних планів, засоби соціального партнерства набувають значення дійових інструментів конструювання умов і середовища існування жінок та чоловіків. Особливої уваги потребують плани і почуття відповідальності за відстоювання сталого розвитку суспільства, як у межах регіону, країни, так і за її кордонами.

Формування гендерної рівності потребує інтеграції окремих та загальних стратегічних установок виховного процесу на рівні аналізу і рефлексії педагогічного процесу і його елементів виникаючих утруднень при його організації. Суттєво, що крім навчальної роботи на лекційних і семінарсько-практичних заняттях, студенти залучалися до активної участі в обговоренні різних проблем гендерних досліджень під час проведення науково-практичних семінарів і конференцій різних рівнів. У такому разі бачення гендерних інтересів студента чи студентки не повинні обмежуватися тільки особистими інтересами, а мотивуватися поглибленим аналізом проблем і завдань розвитку частини в контексті цілого. Суперечливі вимоги ринкового середовища лише загострюють необхідність рефлексії як „звернення до самосуті”, коли власні інтереси: жінки та чоловіка повинні розглядатися крізь призму інтересів і перспектив розвитку університету, регіону, суспільства і держави. За цих умов плани соціальної взаємодії громадської організації і факультету виступають як проекти, сутність яких визначається установками щодо гендерних стратегій в освіті та вихованні на рівні соціальної рефлексії.

Від дієвості проектів та програм залежить сформованість гендерної рівності. Між тим висвітлення ролі викладачів, науковців, студентської молоді, громадських організацій у формуванні та реалізації гендерних проектів та програм у системі вищої освіти належної уваги не приділяється. Більше того, поява гендерних проектів та програм

нерідко сприймається педагогічним загалом як щось буденне і само собою зрозуміле та не завжди актуальне. Це не просто негативне, а й загрозливе для формування гендерної рівності явище на тлі соціальної апатії та аморфності. Громадськість необхідно вчити поважати і цінувати волонтерську працю викладачів, студентів, характер якої потребує неабияких знань, таланту, відданості справі та турбот про вирішення гендерних проблем регіону в напрямку сталого розвитку суспільства. У цьому відношенні українські засоби масової інформації мають багато чому навчитись у західних сусідів, які підносять роль волонтерів – жінок та чоловіків, значення гендерних центрів в університетах, участі творчих колективів та громадських організацій у розробці та здійсненні важливих для суспільства гендерних проектів та програм.

Велика відповідальність в забезпеченні справедливості в студентському колективі, у тому числі й гендерного її аспекту, лежить на викладачові, який повинен усвідомлювати, що несправедливість дестабілізує стосунки, знижує мотивацію до навчання, провокує конфлікти. Тому оцінювання студентів має бути виваженим, мати обґрунтовані зрозумілі критерії, формулюватися і доводитися до відома студентів тактовно. Викладач несе відповідальність за свою упередженість стосовно статі студентів. Тому дотримання принципу гендерної рівності позитивно впливатиме на імідж ВНЗ.

Розуміючи складність і багатоаспектність піднятої нами проблеми, яка потребує окремого самостійного аналізу, звернемо увагу на кілька важливих складових правильної постановки та скорішого розв'язання цієї проблеми. Виходячи з концепцій соціально-педагогічної роботи Г. Лактіонової [7], Л. Міщик [10], С. Савченко [9], нами були розроблені основні дефініції дослідження. Ми розглядаємо формування гендерної рівності студентської молоді – як складний, цілісний, цілеспрямований процес соціально-педагогічної діяльності, з гендерної соціалізації, освіти та виховання особистості, в ході якого йде постійне оновлення цілей, змісту, засобів, форм і методів трансляції гендерної рівності, безпосередньо до особистості жінки та чоловіка, на засадах ненасильства, партнерства, толерантності, поваги до прав людини.

Практика формування гендерної рівності – це сукупність гендерних технологій, які забезпечують перетворення статево-рольових цінностей в регулятив соціальної взаємодії, а також технологічно визначають соціалізуючи виховні процеси. Саме поняття “гендерна технологія” в контексті визначення практики формування гендерної рівності потрібне розглядати гранично широко, маючи на увазі, що в різних культурних і соціальних технологіях (соціально-педагогічних, рекреаційних, комунікативних, реабілітаційних, коректувальних і ін.) завжди присутній гендерний компонент цілеспрямованої взаємодії людей, результатом якого стає нова якість не тільки самої цієї взаємодії, але і гендерних структур його учасників. Іншими словами, виділяючи гендерну компоненту, ми маємо на увазі їх як однакову, так і різну націленість на ініціацію потенційно закладеної в людині здатності бути суб'єктом гендерної поведінки і власного життя. Подібне розуміння гендерного компоненту дає можливість визначати його генетичним, смислоутворюючим по відношенню до всього спектру соціальних і соціально-педагогічних технологій, які при цьому зберігають власну специфіку, як на рівні цілей, задач, так і на рівні методів, способів здійснення.

Можна зробити висновок, що технології формування гендерної рівності – це сукупність способів, дій, спрямованих на встановлення, збереження чи поліпшення соціального функціонування жінки та чоловіка, а також на попередження негативних соціальних процесів: дискримінації, насильства, торгівлі людьми тощо. Технології формування гендерної рівності будуть ефективними у разі наявності чітких правових принципів і механізмів.

Тому інша проблема формування гендерної рівності полягає, на нашу думку, у відсутності цілісної і загальноприйнятної системи законів гендерної рівності, які визначали б статеві, історичні, політичні, економічні, соціокультурні, релігійні, етнічні та інші складові гендерної рівності, серед яких правові виступають одним із аспектів життєдіяльності жінок та чоловіків в суспільстві. Отже, йдеться про рангові порядки кодексів і законів, їх різновиди та особливості, згідно з якими не тільки і не стільки правові закони складають сутність процесів формування гендерної рівності, а ці правові закони є лише похідною законів більш загальних. Стосовно ж дійсно загальних для всього суспільства законів, що регулюють соціальну взаємодію жінок та чоловіків у суспільстві, можна сказати, що вони, на жаль, досі залишаються невідпрацьованими і позбавленими загального визнання.

В умовах, коли відсутні чіткі правові принципи і механізми формування гендерної рівності, коли основний акцент в просуванні гендерної рівності робиться на громадські ініціативи соціального партнерства, плани дії і організаційні процедури, - стає ясною ситуація, що проблема гендерної рівності більшою мірою є проблемою громадянського суспільства, а не держави [10].

Починаючи з 2000 р. на основі соціального партнерства факультету соціальної педагогіки і психології Запорізького національного університету та жіночої організації “Центр громадянсько-соціальних ініціатив”, Комітету в справах сім’ї і молоді Запоріжжя в м. Запоріжжі здійснювався третій напрямок. За цей період реалізовувалися проекти щодо формування політики гендерного паритету. Зауважимо, що в результаті цієї діяльності збіглися суспільні інтереси та держави.

Мета організації соціального партнерства ЗЖО ЦГСІ та факультету соціальної педагогіки та психології – створення спільноти, яка буде сприяти розвитку в особі прагнення реалізувати свій потенціал на основі усвідомлення цінності прав людини, відчуття власної гідності, гуманізму, толерантності, плюралізму, ненасильства між статтями; активній громадській позиції щодо необхідності брати участь у демократичних перетвореннях; усвідомлення себе як особи, можливості впливати на ситуацію гендерної рівності в групі, університеті, державі; готовність приймати і відповідати за власні рішення та їх наслідки; усвідомлення взаємозалежності інтересів окремих людей, соціальних груп у суспільстві, уміння здійснювати гендерний аналіз і набувати досвіду участі в соціально-культурному житті університету за практичним застосуванням знань.

На цій основі в процес організації соціального партнерства вступають в силу інші стимули – сильніші, які відображають закономірності життя та діяльності вже не тільки особи, але й соціальної групи. Спільнота – конкретний вираз соціальної солідарності, одна з форм самоорганізації людей в їх боротьбі за більш гідне місце в житті.

Партнерство соціально активних громадян: жінок і чоловіків є ключовим моментом у побудові громадянського суспільства. Партнерство як соціальна взаємодія чоловіків і жінок є гарантом участі. Участь в ухваленні рішень – це можливість виразити свою точку зору, бути почутим і вплинути на результат, що зачіпає інтереси чоловіків і жінок, їх сімей. Участь важлива для студентів і студенток не тільки в значенні активного залучення в процес розв’язання проблем, що стосуються безпосередньо молодіжних питань, але і як мотивація до активної участі в процесах усього місцевого співтовариства. Наріжним каменем і гарантом участі є партнерство як соціальна взаємодія. Суть партнерства полягає в тому, що спільно розв’язується якась проблема, при цьому дії партнера спрямовані не один на одного, а на позитивний кінцевий результат. Партнерство – це спільна діяльність двох або більш зацікавлених сторін, направлена на рішення значущої проблеми. Ще одна перевага дуже тісно пов’язана з попередніми, і полягає вона в тому, що в чоловіків та жінок на власному досвіді

розвивається навик соціальної співпраці. Молода людина має нагоду не тільки усвідомити свої власні права і обов'язки, але і має рацію і відповідальність щодо інших людей. Досвід партнерства вчить молодих людей соціально усвідомленій і активній позиції, розвиває навик соціального діалогу, що зрештою приведе до можливості розвитку партнерства на більш високому рівні. Партнерство може будуватися тільки тоді, коли кожна сторона зацікавлена в рішенні загальної проблеми, причому такому, де враховується думка і інтереси кожної із сторін. Безліч молодих чоловіків та жінок хочуть брати участь у всіляких процесах різними способами, хочуть відчувати себе потрібними, значущими і впливати на зміну ситуації. І їх цікавить участь як повноправних партнерів, а не споживачів послуг або у вигляді дешевої робочої сили. Молодь, задіяна в партнерстві, поступово вбиратиме і органічно засвоюватиме навички партнерства, і надалі вони перейдуть у всі сфери життя. І це є, напевно, одним з основних критеріїв сталого розвитку суспільства. Таким чином, сучасна цивілізація висуває на перший план демократичні цінності, де права людини, толерантність, відхід від конфронтації, партнерство є їх найважливішими компонентами.

Сповідувати цінності гендерної демократії – це значить навчитися поважати і цінувати гуманізм і демократизм у подоланні нерівності між чоловіками і жінками та в забезпеченні між ними партнерства, толерантності, вільного вибору, взаємної відповідальності, взаємоповаги, особистісного взаєморозуміння, взаємопідтримки у створенні умов для самовиявлення сутнісних людських сил. Гендерний контекст цінностей надає їм особливої ролі у процесі виховання студентської молоді й спонукає до вироблення шляхів, засобів і методів їх формування. Коротко резюмуючи, слід підкреслити, що творення механізмів забезпечення гендерної рівності на міжнародному, регіональному, національному рівнях потребує приділяти особливу увагу перебудові внутрішньої діяльності на гендерних принципах, формуванню всієї діяльності організацій та програм з позицій гендерного підходу. Відсутність технологізації процесів їх практичного застосування в виховній практиці повертає викладачів до віджилих і стереотипних стилів мислення і методів виховання, формує у студентів: як у жінок так, і чоловіків, як гіперфемінні, так і гіпермаскулінні та асоціальні риси.

Характер загальних уявлень про гендерну рівність визначає цілісна система засобів реалізації гуманістичної за своєю суттю соціально-педагогічної діяльності, яка включає комплекс діалектично поєднаних між собою усвідомлюваних та ірраціональних елементів.

Етап адаптації формування гендерної рівності включає процедури, техніки і операції щодо реалізації соціально-педагогічної діяльності. Діалектично поєднані з відповідними, іраціональними за природою, суспільними емоціями, мотивами та почуттями, вони зумовлюють формування стратегічних орієнтацій та довготривалих очікувань з боку суб'єктів формування гендерної рівності.

Основу соціально-педагогічних засобів формування гендерної рівності складає проєктивна діяльність. Зумовлені нею соціальна взаємодія ВНЗ та громадської організації, передчуттів і переживань надають уявленням про гендерну рівність творчих ознак. Здатність викладачів, громадськості надати проєктним засобам реального впливу на формування гендерних компетентностей визначає міру привабливості та надійності гендерної рівності.

Першочерговим завданням формування позитивного ставлення до гендерної рівності є необхідність формування принципово нової гуманістичної за суттю, концепції гендерного виховання. Основу нової концепції мають складати онто- та гносеологічно взаємообумовлені засоби. Форма і зміст цих засобів повинні дозволяти як „складати”

педагогічний процес вихідних „клітинок” так і управляти процесом гендерного виховання як цілим і неподільним.

Якщо сутність соціально-педагогічних механізмів полягає в гармонізації відносин між особою та соціумом, суспільством, державою і людиною, сутність механізмів особистісно-орієнтованого підходу складають конкретні засоби реалізації стратегії і тактики зусиль, спрямованих на всебічний розвиток кожної із складових особистості в цілому, то сутність гендерних механізмів полягає в гармонізації взаємовідносин жінок і чоловіків, з урахуванням як спільного так і відмінного. Поняття механізму особистісно-гендерного підходу є тією ланкою, яка органічно поєднує між собою соціально-педагогічний, особистісно-орієнтований і гендерний підходи з проектами, планами, технологіями, процедурами, операціями формування гендерної рівності студентської молоді та їх конкретної реалізації. За таких умов механізми особистісно – гендерного підходу з одного боку, відокремлюють технології вертикальної дії на особистість, надають конкретним засобам їх реалізації гуманістичного змісту і спрямування. Тим самим механізми особистісно – гендерного підходу підпорядковують найвищим соціальним цінностям та інтересам суспільства окремі закони і принципи, спеціальні методи, технології, надають процедурам та операціям формування гендерної рівності якісно нового змісту. Серед перспективних напрямків подальших досліджень – формування і пропаганда нової філософії виховання, яка б ґрунтувалась на засадах гендерної рівності студентів, моніторинг студентської думки щодо оцінки діяльності університету на потребу самореалізації студентської молоді: жінок і чоловіків, дослідження образу гендерної взаємодії жінок і чоловіків у суспільній свідомості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихор С.Т. Гендерне виховання учнів старшого підліткового та раннього юнацького віку: Автореф. дис.... канд.пед.наук: 13.00.07 – Тернопіль, 2006. – 20с.
2. Говорун Т.В. Соціалізація статі як фактор розвитку Я-концепції. – Дис. ... д-ра психол.н.: 19.00.01. – К., 2002. – 375 с.
3. Говорун Т. В., Кікінежді О.М. Гендерна психологія: Навч. пос. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2004. – 308с.
4. Голованова Т.П. Діалогічне спілкування як умова гуманістично спрямованого виховного процесу // Гуманістично спрямований виховний процес і становлення особистості. Теоретико-методичні проблеми виховання дитячої та учнівської молоді: Зб. наук. праць. – Київ: ВіРА ІНСАЙТ, 2001. – Кн.2. – С. 165-170.
5. Голованова Т.П. Гендерне виховання студентів як соціально-психологічна та педагогічна проблема // Наукові праці: Науково-методичний журнал. Вип.2. Педагогічні науки. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2002. – С. 27-34.
6. Кравець В. Гендерна педагогіка. Навч. пос. – Тернопіль: Джура, 2003. – 416 с.
7. Лактіонова Г.М. Теоретико-методичні засади соціально-педагогічної роботи з жіночої молоддю в умовах крупного міста: Автореф. дис. ... д-ра пед.н.: 13.00.05. – Київ, 1999. – 35 с.
8. Мунтян І.С. Гендерний підхід у професійній підготовці студентів вищих педагогічних закладів : Автореф. дис.... канд.пед.н.: 13.00.04. – Одеса, 2004. – 19 с.
9. Савченко С.В. Науково-теоретичні засади соціалізації студентської молоді в позанавчальній діяльності в умовах регіонального освітнього простору: Автореф. дис. ... д-ра пед.н.: 13.00.05. – Луганск, 2004. – 41 с.
10. Формування гендерної рівності майбутніх соціальних педагогів в умовах соціального партнерства «факультет – громадська організація» / Л.І. Міщик, Т.П. Голованова, В.В. Васильєва. – Запоріжжя: Просвіта, 2006. – 220 с.